

9. Wat moet ik doen om het eeuwige leven te verwerven? Mat 19

Deze week leggen we ons toe op **het verhaal dat Matteüs vertelt in 19:16-30**. Jezus begint aan zijn laatste reis vanuit het noordelijke Galilea naar Jeruzalem in Judea, 'langs de overkant van de Jordaan', via Jericho. (Mat 19:1) Plots komt iemand naar hem toe met een belangrijke vraag: "Wat voor goeds moet ik doen om het eeuwig leven te verwerven?"

Het gevaar is reëel om vluchtig en oppervlakkig conclusies te trekken, een snel oordeel uit te spreken over die man (zelfgenoegzaam of hypocriet), en de les te spellen over de gevaren van rijkdom...

Samen overleggen

Deel met elkaar de eerste indrukken bij het lezen van dit verhaal (de man, Jezus, de discipelen...).

'MEESTER, WAT VOOR GOEDS MOET IK DOEN OM HET EEUWIGE LEVEN TE VERWERVEN?'

Er ontspint zich een hele dialoog die het ontleden waard is:

- man**: "Meester wat voor goed moet ik doen om het eeuwig leven te verwerven?"
 - Jezus**: "Waarom vraag je mij naar het goede? Eén is de goede."
 - Jezus**: "Maar als je het leven wil binnengaan, onderhoud dan de geboden"
- man**: "Welke?"
 - Jezus**: verwijst naar de Tien Woorden, nl. het 6de (niet doden), 7de (niet echtbreken), 8ste (niet stelen), 9de (geen vals getuigenis geven) en 5de gebod (vader en moeder eren).
 - Jezus** eindigt met 'Heb je naaste lief als jezelf' (= citaat van Leviticus 19:18)
- Reactie van de man**: "Dat alles heb ik in acht genomen, waarin schiet ik dan nog te kort?"
 - Jezus**: « (Ja er ontbreekt jou iets...) Als je volmaakt wil zijn, ga, verkoop je bezit en geef het aan de armen, en je zult een schat hebben in de hemel. Kom dan en volg mij."

Merk op:

- De man zit met 'het eeuwige leven' in zijn hoofd. Veel mensen zitten daar niet mee (carpe diem!), anderen wel - als achtergrondruis ("als er 'iets' is, wat moet ik dan doen om er bij te zijn?"), of heel bewust: - sommigen zelfs bijna non stop: het is hun hoofdmotivatie om christen te zijn...

Samen overleggen

- "Wat voor goed moet ik doen om het eeuwig leven te verwerven?"... Vind je dit een goede vraag van die man? In welke mate houdt het '**eeuwige leven**' je bezig? Leg uit waarom.
- Wat of hoe zou jij antwoorden als iemand naar je toe kwam met deze vraag?

- 'Goed'**: De man heeft een voorgevoel dat het 'GOEDE' belangrijk is. Jezus lijkt echter onmiddellijk de illusie te willen ontnemen dat je een soort plafond van goedheid en volmaaktheid kunt bereiken die je een zelfvoldane zekerheid zou kunnen geven. "Eén enkele is goed" (Lucas voegt er aan toe: God – merk op dat het 'goede' essentieel onderdeel is van de schepping in Genesis 1). Dit kan geruststellend klinken, zeker in religieuze context waar het soms nooit genoeg lijkt te zijn: aangezien wij God onmogelijk kunnen evenaren, gaat het dus niet echt om 'absoluut perfect zijn' of 'een plafond van volmaaktheid bereiken'.
- De man heeft het over '**doen**'. Dit is geen geliefd werkwoord in christelijke middens. Het ruikt immers naar werkgerechtigheid. Toch is dat ook het werkwoord dat God gebruikt in Micha 6:8, wanneer Hij aangeeft wat 'goed is' en wat Hij 'van de mens verlangt': "Recht **doen**..." (= hetzelfde werkwoord als 'maken', zoals in Genesis: God schiep bomen die 'vruchten maken'.

Samen overleggen

- Wat vind je van **Jezus eerste reactie**? Waarom reageert hij zo? Hoe komt dit bij jou over? Vind je het ontmoedigend of juist niet?
- Welke (bijbelse) associaties roept het begrip '**goed, het goede, de goede**' op?
- Vind je het normaal dat gelovigen op zoek gaan naar 'het goede dat ze kunnen doen'? Doen ze dat ook? Zoek ook eens **Micha 6:8** op "Dit is wat goed is, en wat de Heer van je vraagt..."

EEUWIG LEVEN / LEVEN

- De man wil het **eeuwige leven hebben** (verwerven), Jezus echter heeft het over **het leven binnengaan**. Jezus verlegt het accent van **eeuwig leven later**, naar **echt leven nu** (cf. "het Koninkrijk is **binnen handbereik**!" – Mat 4:17) Hiermee bedoelt hij niet dat er geen eeuwig leven zou zijn. Alleen: zit je met het eeuwig leven in je hoofd, begin dan met te leren leven! Telkens wanneer de Kerk in de loop der

eeuwen vooral focuste op 'later', vierden onverdraagzaamheid, manipulatie en onderdrukking hoogtij. Hetzelfde zien we gebeuren in bepaalde stromingen binnen de Islam (denk maar aan de zelfmoordterroristen aan wie het paradijs wordt voorgespiegeld).

- Ook verandert Jezus van werkwoord: '**binnengaan**' i.p.v. hebben of verwerven. Een dynamisch kader, tegenover een mogelijks zelfvoldane houding ("ik ben er, ik heb het!"). Redding is niet statisch, maar **dynamisch**! Dit komt volledig overeen met het Hebreeuwse denken (>< het Grieks-Romeinse denken). 'Binnengaan' doet denken aan het binnentrekken van het Beloofde land. Ze trokken binnen om er te werken aan een nieuwe maatschappij, een goed leven, met de raadgevingen in de **Tien Woorden**. In zijn eerste redevoering (De Bergrede) was Jezus hier overvloedig op ingegaan.

Samen overleggen

1. Vind je het gepast dat Jezus het accent verlegt van het **eeuwige leven** naar het **leven**? Waarom wel / niet? Waar ligt het accent in jouw geloofs- en/of kerkbeleving?
2. Wat betekent '**het leven binnengaan**'? Vergelijk dit met wat we in vorige lessen leerden over 'het Koninkrijk van de hemel (of: van God)'. – zie bv. studie 1
3. Heb jij de indruk 'het leven binnengegaan' te zijn? Deel jullie ervaring met elkaar. Wat heeft 'redding' hier mee te maken (zie **YASHA** – les 1).

ONDERHOUD DE GEBODEN

- Jezus verwijst naar het **houden van de geboden**. In christelijke middens wordt vaak gesproken over de WET. In werkelijkheid was het een **Torah**, raadgevingen om samen iets goeds te verwezenlijken in Kanaän. Weer voelen sommige christenen zich hier ongemakkelijk bij. **Rechtvaardigmaking** gebeurt immers niet door werken maar door genade en geloof! Dit is echter een theoretisch theologisch en juridisch denken dat Jezus' denken helemaal niet typeert. Hij had het niet over een ticket voor het Koninkrijk later, maar wel een Koninkrijk dat hier en nu begint en dat je kunt binnengaan !
- De man is **verbaasd**... "Welke?" Kent hij ze niet, of ziet hij het verband niet? Hij hield de geboden en toch had hij het gevoel dat er iets ontbrak... Merk op dat Jezus in zijn antwoord vooral de geboden aanhaalt die gaan over **intermenselijke relaties** (stelen, liegen, echtbreken...), terwijl je bij 'eeuwig leven' toch eerder de geboden m.b.t. God verwacht. Nieuw was dit echter niet.
 Ook de profeet **Micha** doet dit..." *Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God*". - **Micha 6.8** Ook hier wordt eerst aan de mens gedacht, en dan pas wordt het kader geschetst, nl. nederig de weg gaan van God. Het toont Gods bezorgdheid om de mens! Je zou God de 'humanist bij uitstek' kunnen noemen...
- Jezus' sluit af, niet met nog een gebod uit de decaloog, maar met Leviticus 19:18 – "**Heb je naaste lief als jezelf!**" Samenvatting van de wet, maar tegelijkertijd de innerlijke drijfveer: het gaat echt wel om meer dan het houden van enkele regels!

Samen overleggen

1. Wat hebben '**de geboden**' te maken met leven / eeuwig leven? Hoe ervaar je dit?
2. God een '**humanist**'? Wat vind je hier van? Past wat we twee weken geleden zagen ook in dit kader, nl. 'De sabbat is gemaakt voor de mens, en niet de mens voor de sabbat'?
3. Wat wil Jezus aangeven door na het opsommen van die geboden te verwijzen naar **Lev 19:18**?
4. Als dat **het Godsbeeld** is, wat zijn dan de concrete gevolgen naar onze opdracht toe in het kader van geloof en godsdienst? We zijn immers geschapen naar Zijn beeld...

VOLMAAKT ZIJN – (VER)VULLEN – VOL MAKEN – OVERVLOEDIG ZIJN

De man is in verwarring gebracht: ik doe het... en toch... Hij dacht dat hij volmaakt was, want hij hield alle geboden (nee hij was geen hypocriet, anders zou de paralleltekst in Marcus 10 niet expliciet aangeven dat Jezus hem liefhad...). En toch had hij het gevoel dat er hem iets ontbrak. En Jezus bevestigt dat. Niet een of andere verwaarloosde wet of bijkomende regel. Jezus verandert van register en overstijgt de visie die de jongeman en veel tijdgenoten hadden van de wet: "Heb je naaste lief!"

Dit sluit nauw aan bij wat Jezus zei over de wet in de Bergrede (Matteüs 5-7: **vervullen** (vol maken, de oorspronkelijke bedoeling en waarde herstellen). En dan voegt hij er nog aan toe: "Als uw gerechtigheid niet **overvloediger** is dan die der Farizeeën, kom je het Koninkrijk niet in..." (Mat 5:20). Jezus geeft aan

dat het begint in het hart en de gedachten: veel radicaler (in de betekenis van: terug naar de wortel) ! God zoekt geen mensen die 'in regel zijn', maar mensen die het hart en de mentaliteit hebben van het Koninkrijk, het elan, het enthousiasme, de bewogenheid, de dynamiek! Mensen die niet alleen 'niet doden', maar 'liefhebben'!

Een 'TAMIM' zijn

Wanneer Matteüs 'volmaakt' schrijft, dan gebruikt hij de Griekse vertaling (teleios – òf, op weg naar een doel, volwassen) van het Hebreeuwse **TAMIM** (vaak vertaald als onberispelijk – Gen 17:1), betekent eerder: héél zijn, uit één stuk. Noach, Abraham en zelfs David worden TAMIM genoemd. Toch waren zij niet zonder fouten ! Denk maar aan David... Maar ze waren wel **geëngageerd**, volledig, in goede en kwade momenten. En na zijn grote zonde van overspel en moord wist David tot wie hij zich kon en mocht richten (lees die prachtige Psalm 51 maar !).

« De rechtvaardige valt zevenmaal, doch staat weer op. » Spr. 24.16

« Het bijbelse woord 'volmaaktheid' drukt minder een morele eigenschap uit, dan wel een onverdeelde toewijding en engagement. » - R. Lehman

In dit verband is het heel leerrijk om Mat 5:48 ("Wees dus volmaakt zoals jullie hemelse Vader volmaakt is") in parallel te plaatsen met Leviticus 19:2 ("Wees heilig, want ik de Heer uw God ben heilig") en Lucas 6:36 ("Wees barmhartig zoals jullie Vader barmhartig is"). "Heilig" betekent letterlijk: **apart, met de idee van 'toegewijd aan'** (= innerlijke drive!). Barmhartigheid komt van het Hebreeuws woord 'baarmoeder': baarmoederlijke liefde! Wil je volmaakt zijn? Wees dan toegewijd en barmhartig!

Samen overleggen

1. Heb je ook al het gevoel gehad dat 'er **iets ontbreekt**', hoewel je echt wel 'je best doet'? Hoe ga je daar mee om? Wat kun je er aan doen?
2. Wat roept de idee '**volmaaktheid**' bij je op? Hoe voel je je bij de opdracht (of uitnodiging?) om 'volmaakt' te zijn? Helpt de bijbelse invulling van dit begrip (toewijding / barmhartigheid) je om een en ander beter te begrijpen en te ervaren?
3. Wat ontbrak er bij die man, waar wrong het schoentje precies? Hoe zat het met die 'toewijding' en 'barmhartigheid' in zijn verhaal? Hoe zet je dit alles concreet om naar ons?
4. Lees **Filippenzen 3:12-16** waar Paulus aangeeft dat je onvolmaakt kunt zijn en toch volmaakt... Let op de uitdrukkingen: 'zich uitstrekken naar wat voor ons ligt', 'jagen naar het doel' en 'gegrepen zijn door Christus'. Wat is het verband met het verhaal dat we deze week bestuderen?

Over rijkdom, kamelen en een naald

'Ik verzeker jullie: slechts met grote moeite zal een rijke het koninkrijk van de hemel binnengaan. 24 Ik zeg het jullie nog eens: het is gemakkelijker voor een kameel om door het oog van een naald te gaan dan voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan.' 25 Toen de leerlingen dit hoorden, waren ze hevig ontzet en vroegen: 'Wie kan er dan nog gered worden?' 26 Jezus keek hen aan en antwoordde hun: 'Bij mensen is dat onmogelijk, maar bij God is alles mogelijk.'

Hoe moeten we deze spreuk verstaan?

- **letterlijk**... voor een rijke is het dus **onmogelijk** om het Koninkrijk binnen te gaan!?
- Volgens sommige bijbelgeleerden is er een verwarring ontstaan tussen het Griekse **kamèlon** = kameel en **kamilon** = koord. Bovendien betekent het Aramees **gamla** zowel kameel als koord (gemaakt van kamelenhaar). Niet onmogelijk dus, wel **moeilijk**...
- De meest gangbare uitleg suggereert dat er een **kleine poort** was in Jeruzalem die 'het oog van de naald' genoemd werd. Die kleine poort zou 's avonds langer openblijven dan de gewone poorten, die moeilijker te verdedigen waren. Kamelen konden er alleen door wanneer **eerst alle lasten werden afgeladen**. Misschien sloeg het ook op een poortje in of een zijpoortje naast een grote poort. Bewijzen hiervan heeft men niet gevonden; en ook de uitdrukking 'oog van een naald en niet 'het oog van de naald' gaat niet echt in die richting. Maar het blijft wel een bijzonder suggestief beeld.
- Sommige bijbelverklaarders zien de uitspraak van Jezus als een typische Hebreeuwse **hyperbool** (overdrijving). De Oosterse mentaliteit is inderdaad rijk aan hyperbolen, ook de Bijbel, denk maar aan 'de balk in het oog van uw naaste', of het werkwoord haten dat vaak wordt gebruikt om aan te geven dat je eigenlijk iets of iemand anders verkiest.

Samengevat:

→ ofwel is het voor rijken **onmogelijk** om het Koninkrijk binnen te gaan, wat in het absolute niet zo makkelijk te aanvaarden is (iedereen kan toch gered worden?!), tenzij je de nadruk legt op de onmogelijkheid voor mensen om zelf redding te bewerken, geluk te kopen...

→ ofwel wil Jezus aangeven dat het voor rijken **moelijk** is.

Dit is ook de conclusie waartoe de discipelen komen: "Toen de leerlingen dit hoorden, waren ze hevig ontzet en vroegen: 'Wie kan er dan nog gered worden?'" Vergeet hierbij niet dat rijkdom werd beschouwd als een zegen (een beloning?) van God!

In Mat 4:17 stelde Jezus dat Koninkrijk binnen handbereik is, maar dat hiervoor mensen nodig zijn die bereid zijn om te veranderen van mentaliteit.... Voor iemand die 'gesetteld' is en in beslag genomen door rijkdom en macht is dit echter niet evident. In Jezus' tijd waren de Sadduceeën daar een 'goed' voorbeeld van. Ook bij deze man die bij Jezus kwam was rijkdom een soort katalysator: zijn omgaan met bezit en goederen bleken een serieuze rem te zijn voor de heilzame dynamiek van het Koninkrijk...

"Wat bij mensen onmogelijk is, is bij God wel mogelijk..."

📖 Misschien ligt hier wel de nadruk. Een Midrash op het boek Hooglied geeft hier een mooie illustratie van: "De Heilige zei: open voor mij een deur zo groot al het oog van een naald, en ik zal voor jou een deur openen waardoor tenten en kamelen binnen kunnen."

📖 Samen overleggen

1. Hoe staat de Bijbel tegenover **rijkdom**? Is rijk zijn 'slecht'? Kan het gevaar in houden? Kan het een obstakel zijn?
2. Je kunt dit evangelieverhaal vergeestelijken... Bevat het echter ook niet **een aansporing en een waarschuwing** die belangrijk zijn in onze materialistische tijd en maatschappij (waar ook gelovigen onderhevig aan zijn...)?
3. Concreet: als gelovige verkoop je beter al je bezit om uit te delen... Toch? Of niet? Welke les(sen) trek je uit dit verhaal?

Leuke weetjes vanuit het Hebreeuws:

- **Kameel = Gamal** en komt van het werkwoord *uitdelen, belonen, doen delen in de voordelen*.
- Verwant hiermee is **de letter Gimel** (3de letter van het alfabet) die als pictogram de vorm heeft van een wandelaar.
De gimel komt na de letter Beth (wat 'huis' betekent) en voor de letter Daleth (die 'arme' betekent). Volgens de Midrash is dit het beeld van een rijke man die zijn huis (Beth) uitloopt, de arme (Daleth) achterna (te lezen van rechts naar links).
- 'Oog van een naald' is de betekenis van de **letter Koef**. ק
- De letter Koef ligt tussen de letter Tsadé (= pictogram van een liggend man) en de letter Resh (= kruin van het hoofd). Dit geheel suggereert tot actie overgaan.
- De **letterwaarde** van de Koef is 100: Jezus vertelt Petrus dat zij, die alles hebben achtergelaten, honderdvoudig zullen ontvangen...